ПОЈЕДИНИ БРОЈ 1 ДИНАР.

„Застава“ излази свака дан осим понедељника и празника. — Претплата је 300 дин. на годину, 150 дин. на пола године, 75 дин. на четврт год. за 1 месец 25 д.; за Америку 8 долара на годину. — Претплатити се може бар на један месец.

„Застава“ излази дневно у 6 часова ујутро

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Ђуре Јакшића улица број 14. — Телефон број 110. — Рукописи се не враћају натраг.

Власник: Акциони Одбор Војвођ. Радикала.

Број 198. Нови Сад, у уторак 1. септембра 1925. Година LVI.

Незрела политика

Кад погледате „земљораднике“ са београдских Теразија, видите господу школовану на великим школама и међу њима по једног два у гуњу и опанцима. То су беле вране, које нису остале код плуга и мотике, него су се тако просто обукле, да изгледају ближе плугу и мотици.

А кад погледате, ко су им бирачи, онда видите, да им је већина бирача са села, да су они прави правцати земљорадници, као што је то случај у свакој другој политичкој странци у земљорадничкој земљи.

Име земљорадничко присвојили су на своју руку и фирму истакли, да лакше пазаре и привлаче лакоуман свет на лепу фирму и звучно име.

Тим истим правом могли би трговци основати трговачку политичку странку, индустријалци индустријалну, и кад би продужили до краја, могли би учитељи имати учитељску, рибари имати рибарску, а пекари пекарску странку.

Само што се оваке странке код паметнога света не називају политичким странкама, него су то класна удружења и задруге, које помажу своје класне интересе и помажу своје класно напредовање, умно и материјално, уопће и појединце.

То разумемо, то је добро и корисно ради опћег напретка и ради усавршавања сваке врсте рада у нас. Ту, да би речи. Штавише, сваки свестан члан нашег друштва дужан је оваке удружене снаге, задруге и друштва и савезе са своје стране оберучке помоћи.

Али — земљорадништво никад није било и никад неће бити опћи политички појам. У политику и политички програм може ући помагање земљорадње, исто тако као и подизање трговине и индустрије, заната, школа, болница итд., али никад не могу основни појмови земљорадње, орања и хлеба потчинити себи појмове свестране државне и светске политике.

Што друге политичке странке нису покушале, то годинама покушава „земљорадничка“ странка. Где је мање свести, могла је да прикупи у округу толико гласова, да на трећем и четвртом месту добије по једног посланика. А последњих избора спала је књига на свега четири слова.

Али зато, она се отима. Сад је скупила у Београду омладину, не би ли у своје оронуло тело улила нова живота. Доста је, ако кажемо, да је овој „земљорадничкој“ омладини председник техничар, а тајник правник.

Ова је омладина под именом Савеза Земљорадничке Омладине држала два дана конгрес у Београду. Мислио би човек, да се на овом земљорадничком скупу чуло, какви су најбољи плугови, чим се може заменити људска снага и како Данци сеју озимицу. Но, ни близу!

Тамо се лупало јасно и гласно о полицити и по политици. Каже ова омладина: Живот нашег земљорадника је знатно тежи. За то носе одговорност досадање владе (у којој нису били „земљорадници“). Оне су заробиле политички и економски сељачки народ. А данашња влада то стање одржава и појачава. Позива сву земљорадничку омладину, да широм целе Југославије(!) створе јединствен социјално економски и политички сељачки фронт. А крајњи јој је циљ, стварање једне велике и снажне задружне словенске државе.

Како да јој ово разумемо? Омладина, па се уједа за језик. Не сме све да каже, што мисли. Испламтео јој омладински жар.

Међутим, хоће она „свим силама да скупи сву и свуда сељачку младеж, васпита је и наоружа стручним знањем у циљу правилног вршења грађанских права и дужности“. Рекло се, да се рекне. Кад је одмладина земљорадничка, ваља, дабогме, да се наоружа стручним знањем.

Ми смо досад знали, да се стручним знањем помаже и усавршава сама струка, овде земљорадништво. Ако дубоко ореш и добро сејеш, лепо ћеш жњети. А овде нас омладина поучава, да се стручним знањем постизава правилно вршење грађанских права и дужности. Оваку мудрост није сама омладина могла посисати из прстију. Сигурно се она нашла у главама „земљорадника“ са Теразија, који су се досад на својој штети учили. Тако и сад. Плитко ору, плитко и жању.

Слушали смо на конгресима и скупштинама разних резолуција; оваке зелене досад нисмо.

Оваке плодове може доносити само биљка без корена и савез земљорад. омладине и њена земљорадничка политичка странка, која нема права на опстанак.

Р. Н.

ситуација

Конгрес „земљорадника“ завршен је уз свађу и нереде

— Повратак министара и политичара у Београд — Госп. Нинчић и Радић у аудијенцији — Споменик и костурница добруџанским херојима — Око Штајнбасова подузећа у Босни —

МЛ. БЕОГРАД, 31. августа. Политичка ситуација у Београду не бележи ни данас важнијих момената, осим толико, да у Београд полагано стижу министри и други политичари.

Тако је допутовао г. др. Крајач из Љубљане, где је у суботу отворио у име владе велику изложбу. Исто тако су допутовали министри г. Веља Вукићевић и Павле Радић.

Павле Радић је био у аудијенцији на Бледу, где је Њ. В Краља известио о закључцима ХСС клуба и о аграрној реформи

Г. В. Вукићевић је продужио рад на наставном плану и размештају директора средњих школа.

*

Из председништва владе саопштавају, да ће г. Марко Трифковић доћи у среду у Београд из Гаштајна, где је био на лечењу око месец дана. По повратку ће се он одмах споразумети са владом о доласку пољских парламентараца, који желе да врате посету нашем парламенту.

*

Г. Нинчића су данас очекивали у Београду да би се могао и он повратити. Али он није дошао, па се држи, да ће он са Бледа директно отићи у Женеву.

*

Данас у подне су примљени у аудијенцију гг. Нинчић и Павле Радић, где су остали дуго са Њ. В. Краљем у разговору о раду делагације у Женеви.

У министарству спољних послова је већ спремљен цео потребни материјал за Женеву.

*

Са Бледа саопштавају, да ће принц Павле са принцесом Олгом отпутовати у Селце у Хрв. Приморју, те ће се ту провести у околини Престолонаследника Петра за време, док Краљ и Краљица буду присуствовали свечаностима на Цетињу.

*

Ђенерал г Хаџић, први ађутант Њ. В. Краља, реферисао је данас Краљу о подизању костурнице и споменика у Рени у у Бесарабији, нашим добруџанским добровољцима, који су изгинули 1917 године. Наши добруџански добровољци су овде показали беспримерно јунаштво, тако да је сам цар Вељем казао, да су се борили као легендарни Нибелунзи из немачке скаске: Од целе дивизије остало је живих свега 2.500 рањеника.

*

Данас је у сали главног задружног савеза продужен рад конгреса „земљорадника“. Пижон је прочитао извештај о раду „земљорадничког“ посланичког „клуба“ (који у ствари и не постоји, јер нема довољан број посланика за конституисање, па ни права на тај назив!)

Нико није задовољан са тим „радом“ због донкихотске политике тога „клуба“ и због личности Пижонове за кога траже неки и искључење из странке.

Посланик Вујић реферише о финансијској политици. Нарочито напада министра финансија због царинске политике.

Велибор Јонић тражи у свом говору прекид сваке везе са Радићем, јер тврди, да његова странка није више сељачка странка. За то треба радити директно са хрв. сељацима мимо Радића.

Ово гледиште је усвојено.

Вечерас је завршен конгрес уз много свађе. Београд не памти овако неуредан конгрес. Кад су већ биле донесене резолуције, неки су поново тражили дискусију и измене појединих тачака!

*

Чеда Кокановић је упутио министру г. Нікићу писмо поводом питања о Штајнбајсовом подузећу у Босни. Тражи опширна обавештења, јер се говори о продаји тога подузећа. У подузеће се увукла политика и због тога оно пропада.

*

Из министарства грађевина саопштава се, да су радови на Краљевом дворцу на Цетињу у главном споља довршени. Још се подиже кров, па ће се онда прећи на унутарње уређење. Сви ови, као и досадањи, послови поверени су домаћим мајсторима.

Политичке вести

Избори за земљорадничке коморе у Румунији

Коначни резултати избора за земљорадничке коморе у Румунији потврђују вести, да је на тим изборима већину однела удружена опозиција. Победи опозиције највише је допринело то, што су на опозиционе кандидате гласали сви нерумунски елементи, тако да су владини људи претрпели пораз у свима новим крајевима. Из владиних кругова се наглашује, да ови избори апсолутно немају никакав политички карактер и да владин положај ни најмање није због тога уздрман. Земљорадничке коморе су чисто сталешке и привредое установе и Бранауанова влада нема разлога да из резултата избора за те коморе повлачи конзеквенције.

Француска нота Немачкој

Немачка штампа врло је опрезна у коментарисању француске ноте, која је пре неки дан предата немачкој влади. У главном узевши ипак се може констатовати, да је немачка јавност задовољна Бријановом нотом и да очекује даљи повољан развој преговора. Француска нота главно тежиште полаже на чињеницу, да се очекује улазак Немачке у Друштво Народа, а исто тако истиче се услов, да се никаквим начином не могу мењати одредбе мировног уговора. Француска влада нема ништа против тога, да се међусобним конференцијама решавају поједина спорна питања и Немачкој ће увек бити у могућности, да ступи у непосредне преговоре са савезницима, који ће јој изаћи у сусрет уколико им то интереси буду дозволили.

Догађаји у Кини

У Кантону у јужној Кини проглашена је и на формалан начин совјетска република. Кантон остаје у савезу републике Кине, али у својој области уводи совјетски режим. Овим актом приступа се још један корак ближе бољшевизирању Кине, која није више далеко од тога, да постане савез совјетских република. Кинеска влада у Пекингу не предузима никакве кораке према догађајима у Кантону и стога се мора узети за сигурно да се ни она не туђи од бољшевичке акције у Кантону. Мржња на странце отераће Кинезе у бољшевике и Кина ће можда већ за кратко време постати изненађење за Европу.

Комунистичке демонстрације у Париву

У Варшави су пре неколико дана осуђена на смрт три комунистичка агитатора, који су стајали и у служби руске бољшевичке шпијунаже. Париски комунисти у знак протеста због ових смртних осуда покушали су у петак у вече да приреде демонстрације на неколико места у Паризу. Полиција је за времена извештена била о намерама комуниста, те су јаки одреди полиције растерали демонстранте и преко две стотине демонстраната ухапсили. Француска влада с обзиром на бољшевичку агитацију у целој земљи, одредила је врло строге мере за гоњење комунизма и спречавање комунистичке пропаганде.

Са конгреса војвођанских лекара

У недељу 30. августа о. г. одржан је у Новом Саду годишњи конгрес Друштва Лекара из Војводине. Присуствовало је доста лекара са стране, на жалост, врло мало лекара из Новог Сада. То слабо интересовање овдашњих лекара за ово друштво констатовало се преко целе прошле године, јер је било седница на којима је присуствовало тек неколико чланова. Када се узме у обзир да и наш лекарски сталеж тиште многа нерешена питања, заиста је штета, што такво лекарско друштво није центар који може да допринесе решавању тих питања.

Изабрана је нова управа. За председника је изабран г. др. Миладин Величковић, за тајника г. др. Ђура Јовановић, лекари из Новог Сада.

Претресена су многа сталешка питања. Врло лепо предавање о сифилису је одржао бивши тајник друштва г. др. Тома Јовановић.

Лекар

Читајте „Заставу“

Мирко Протић

Кроз Румунију

— Сећања са новинарскога излета од 5—20 авг. о, г. —

По позиву румунске владе наше оделење за штампу послало је нас дванаесторицу у госте Румунији. Лањске су године Румуни овако позвали Чехе и Пољаке. Ове године је био ред на нама. Догодине ће Грци, Италијани и тако валда редом.

Када смо у Београду улазили 4. о. м. увече у лађу да отпловимо у Оршаву, испратио нас је шеф пресбироа и секретар румунског посланства са „Сретан пут“ и „Добар провод“.

Потање нам није ништа речено. Кад смо кренули и осигурали себи кревете за спавање, рачунали смо, идемо дотле, док траје пара. Неки рекоше, вратиће се одмах из Оршаве, сви смо били на чисто, осим бакшиша . . . све фрај. Па и у томе смо се преварили. Наши спроводници давали су и бакшиш за нас. Онај опћи, што износи 10% од сто од свега рачуна; они су плаћали и бербере, који су нам први улазили у нашу кућу, у вагон-ли бр. 419/13. да нас пре силаска очисте, они су плаћали бање, купања. Наши лични бакшиши су били сврх галанције!

Од ранога јутра са крова лађе уживамо у красотама нашега лепог Дунава. Почев од Голупца па на ниже занимљивости историјске измењују се красотама природе, која је овде Дунав стеснила и пробила стенама. Људска снага је те стене разбила и Дунав учинила пловним и овде. Ознаке уз реку воде нас под бодром пажњом „лоца“, којега смо примили на брод, да нас спроведе овим теснацом. Од Дренкове свака лађа, што пролази овуда мора узети „лоца“, крманоша вешта овоме крају. Он прати лађу до иза Ђердапа. За тај део пруге сваки је брод дужан примити „лоца“ и разуме се и платити га. Где су воде уске за пролаз бродови се сачекују на ширини, и то је и нама допринело, да смо се нешто закаснили. Бродови, што смо их сретали највише су носили аустријску и мађарску заставу Мало утешно за наш Бродарски Синдикат.

Наш „Краљ Петар“ поносно нас је проводио кроз остатак стара Трајанова пута са наше стране и модерно усечено Сечењијева пута са румунске стране. Стара латинска слова означавају место са наше стране где је некада Трајан подигао ћуприју да прелази у Дакију, модерна слова мађарска означавају културни и сложни напад Мађара, да освоје Дунав и са друге стране. Није им упалило.

Дунав овде чека темеље моста што посредством двеју пријатељских земаља треба да споји европски Исток словенски са славенским западом на нашем Јадрану. Прахово то жељно чека и са њиме цела наша земља,

Историјски и стратегијски значај Дунава засењује његове природне лепоте, што у малом мене потсећају на наш лепи Фјорд, на Боку Которску. Ко жели да има нарочита уживања на Ђердапу, никако не треба да прво иде на наш Јадран, у Боку Которску или можда чак не ни долином брзе Неретве. Ко то није видео, имаће ретко задовољство у деловима стеновитих брегова, језерском облику Дунава или у пличинама, што личе на каскаде речне.

Што се више ближимо Оршави све више улазимо у сферу дунавске велике кечиге и јесетре. Уста почињу па пљуште од помисли на кладовски и влковски — ајвар!

Место у девет стигосмо око једанаест у Оршаву.

Издалека се види свечан дочек. Маса света. Многобројне заставе на штегу. На писак нашег „Краља Петра“ одговори војна музика. Тако ће нас одсад стално и свугде дочекивати. Жупани, градоначелници, команданти додаваће нас као лопту на футбалу један другом.

У Оршави нас дочекује још и председник румунског Новинарског Удружења интелигентни Миле, наш саветник у посланству пријазни Стева Павловић, а поврх свега наш водич кроз целу Румунију директор кабинета министра иностраних дела у Букурешту др Константин Флондер, од нас из милоште касније прозвани „Флонца“, бивши секретар румунског посланства у Београду. Господин човек! Аустријски барон. Син угледне националне куће у Буковини, чији је отац био и члан аустријскога парламента. Говори осим мађарског језика, пољски и малоруски. Разуме и српски. Он нам је аташиран и дипломатски савитљив. Он се што милом што силом спалазио међу нама као међу равнима, он нас већ из Београда познаје. Господин човек.

(Наставиће се.)

Први Конгрес Правника Краљевине С. Х. С.

Ми смо о значају овог конгреса већ писали у „Застави“. Сада доносимо програм овог конгреса и напомене за учеснике:

I. дан конгреса 18 септембра 1925. год. почиње свечаним отварањем конгреса у великој сали Народне Скупштине. Конгрес ће отворити министар правде. Затим настаје читање реферата и то:

а) Треба ли и како завести учешће лајичког елемента у Кривичном Правосуђу? Референт: г. др. Божа Марковић, професор Универзитета у Београду. Кореферанти: г. др. Станко Франк, професор загребачког Универзитета и др. Метод Доленц професор љубљанског Универзитета.

б) Треба ли у грађанском поступку неограничено допустити употребу сведока? Референт: г. др Драгољуб Аранђеловић, професор београдског Универзитета. Кореферанти: г. др. Срећко Зуглија, професор загребачког Универзитета, г. др. Владимир Гоља, саветник Дежелног Судишћа у Љубљани. У 15 часова наставља се читање реферата.

п) Наслеђе у задружном праву. Референт: г. Мих. Јовановић, председник Касационог Суда у Београду. Кореферанти: г. др. Драгутин Тонић, бански саветник у Загребу, г. др. Франце Горчић, начелник одељења за Социјалну Политику у Љубљани.

б) Треба ли уједначити мушко и женско потомство у праву наслеђа? Референт: г. др. Станко Лапајне, професор Универзитета у Љубљани. Кореферент: г. др. Иво Милић, професор Универзитета у Суботици. У 21 час свечани банкет у част гостију.

II. дан конгреса 19. септембра 1925. године, пре подне по секцијама. У 16 часова полазак са савског пристаништа бродом „Александар“ у шетњу по Сави и Дунаву; на броду закуска, коју гостима приређује Општина града Београда. У 20 часова: Свечана представа у Народном Позоришту у част гостију.

III. дан конгреса 20. септембра 1925 године. У 9 часова а) Читање и пријем резолуција; б) Избор нове Управе Конгреса; в) Предлози и питања (и то само они који су поднели усмено Секретаријату Конгрееса најдаље до II. дана Конгреса у подне; г) Закључење Конгреса. У 15 часова: Велике трке Дунавских Кола Јахача у част гостију.

IV. дан конгреса 21. септембра 1925. године. У 4 часа: Полазак са жељезничке станице на излет до Аранђеловца и околине где ће учесници бити гости народа среза Јасеничког. Повратак по подне истога дана.

НАПОМЕНЕ. 1. Право учешћа на конгресу има сваки свршени правник који се пријави приложивши одмах улог од 60 динара ако је чиновник а 120 динара ако је правник слободне професије. Овим улогом стиче се право, на учешће у седницама пленума и секција конгреса, на бесплатно учешће на банкету, на бесплатну вожњу лађом и евентуално бесплатан смештај, на право подвова у четврт цене при доласку и повратку са конгреса. Платившн тај улог свако од ових чланова има право да поведе једног или највише два члана своје најближе породице, жену и ћерку или две кћери које такође мора пријавити. У случају да и речени чланови породица желе учествовати на банкету има се платити за сваког још и по 50 динара ако је лице које их води чиновник, а 90 динара, ако је слободне професије.

2. Пријаве за конгрес примају закључно до 8. септембра у Загребу: др. Иво Политео, одветник Далматинска 4-а III. у Љубљани; др. Рудолф Сајовић, окружни председник „Друштво Правника“ у Београду; Мих. Златановић, судија окружног суда, Кајмакчаланска бр. 7.

У свакој пријави мора бити назначено: име и презиме, старост, занимање. Ако пријављени кога води од своје породице, онда и за њега морају бити горњи податци стављени. Раније пријављени уживаће приоритет у свему.

3. Смештај ће бити двојак: бесплатан по заједничким спавоницама (и то првенствено за државне чиновнике) и платежан по хотелима. Цене по хотелима биће од кревета по 40—60 динара. Засебне собе (са једним креветом) од 70—100 динара. Вероватно да ће један мали број бити смештен и по приватним кућама. У пријави мора бити назначено: Какав смештај ко жели и са киме (сам, односно ако је у друштву онда са кима).

4. Да ли ће од Београда до Загреба ботн засебни воз или не, то зависи од броја учесника, што ће се накнадно објавити.

5. Где се ко буде пријавио, ту ће добити легитимацију пред полазак на конгрес.

6. Сва остала обавештења на усмен захтев, са плаћеном марком одговор, дају само она лица, којима је пријава поднешена, односно секретар конгреса Мих. Златановић, судија по напред наведеној адреси.

Павле Лагарић

Вече у сремским равницама

Пејсаж

Са високих обала Дунава посматрао сам како се полако смиривало сунце. Када је утонуло у тамне облаке, тада крајеви тих облака изгледаху, као да су се окупали у свежој крви, и та крв је полако капала на беле сеоске кућице и на зелене круне високог дрвећа.

Сунце је утонуло и већ сања о красоти прошлога дана. Све је тихо, само су се врхови старих топона нијали готово нечујно. Шумор тих топола био је доцније све снажнији, јаснији, разумљивији. И тај шумор, то слатко причање слушао је стари Дунав.

У то се већ подигао и бели месец, чији су се зраци спустили на старе тополе, пробили се кроз њихове нежне гранчице и пали на мирну и сањиву површину Дунава. Сасвим хладно спуштала се и сребрнаста ноћ.

АКО СТЕ СВОЈЕ ДЕТЕ већ уписали у школу, онда купујте за школску сезону ЧАРАПЕ И СВЕТЕРЕ најјефтиније
1745. код „Краља чарапа“
2—5 **ЕВГЕН КЛАЈН НОВИСАД.**

Приликом
Љубљанског Великог Вашара
посетите тврдку
И. ПРЕМЕЛЧ
Љубљана
Далматинова 13 Далматинова
Специјална велетрговина свилених и вунених марама, шалова и модне робе.
1737. 2—2

Помозимо!

Штип, 27. августа. — Село Њивичане у срезу кочанском, области брегалничке задесила је тешка несрећа на дан 26 овог месеца. Деца Атанаса Серафимовића из Њивичана, за време док је он био на раду, играјући се случајно су запалили кућу. Како је дувао јак ветар, ватра се одмах пренела и на све остале куће тако, да је цело село брзо било у пламену. И поред најенергичнијег заузимања од стране власти, да се пожар угуши, ватра је прогутала 45 дома и општинску судницу и тако је остало без крова, хране и одела 55 породица а око 200 душа. Ови су људи под ведрим небом и без парчета хлеба, јер је немилостива ватра прогутала сву овогодишњу летину, коју су сељани с тешком муком сабрали.

Како не треба заборавити на невољу својих ближњих, у овом случају специјално овог села, које се видно истакло у борби противу бугарских бандита и својим видним учешћем у многоме допринело сређивању прилика свога краја, овим апелујемо на све имућне људе и све установе, да изволе по могућству што више приложити за своју пострадалу браћу, преко уредништва овог листа, које ће сакупљену суму новаца и осталих прилога доставити потписаноме одбору.

„Одбор за помоћ погорелим из Њивичана“ у Штипу.

ВЕСТИ

— Дежурство у лекарнама града Новог Сада. Од **1.** до **8.** укључиво лекарне Илин (Вилзонов трг) и Аларгић (Трг Косте Трифковића 4).

— На знање родитељима. Због кречења и репарирања школе, одгодиће се на неколико дана уписивање ученица у Држ. Женску Гимназију Новосадску. Дан уписивања ће се родитељима објавити. — Управа.

— Вечерња школа Кола Занатлијске Омладине почиње свој рад 15. септембра. Уписати се може у Задрузи у Змај Јовановићевој улици. Упис се врши четвртком, петком и недељом.

— Ред вожње локалног путничког брода „Лабуд“ а између Новог Сада Каменице ступа на снагу од 1. септ. 1925. год. Полази из Каменице: у 4, 5·20, 7·15, 9, 10·15, 11·30, 13·45, 15·45 и 18·45 часова. Полази из Новог Сада: у 4·40, 6·30, 8, 9·30, 10·45, 12·45, 14·45, 16·35 и 19·15 часова. Недељом и празником саобраћаће брод по потреби и изван тарифе. За време бербе, а по потреби додириваће брод два пута пре и после подне станицу Рибњак.

— Лечник за „Санитас“. Министарство Просвете је одобрило Правила Бачког Удружења „Санитас“-а у Мушкој Гимназији у Новом Саду. На основу тих правила и по решењу Професорског Савета позивају се г. г. лечници из Новог Сада који би желели да буду школски лечници „Санитас“-а: да до 4. септембра о. г. поднесу директору Мушке Гимназије у Новом Саду своје молбе са таксеном марком од 5 динара. Молби треба приложити уверење о томе да молилац има права јавне праксе за Нови Сад. Награда је најмање 250 динара месечно и таксе за лечење коју одреди Проф. Савет, а по могућству удружења и стална награда ће се моћи повисити. Дужности и права одређена су школским законом и правилима.

— Нов чиновнички закон у Чехословачкој. Социјал-демократска странка у чехословачком парламенту донела је одлуку, да као први услов за даљи опстанак владине коалиције затражи у владином програму за јесење заседање доношење новог чиновничког закона. Овај би се закон морао ставити на прво место у раду парламента већ у септембру месецу. Владин пројект тога закона предвиђа 28 чиновничких класа и категорија.

— **Авијатичка несрећа.** Јутрос се на аеродрому догодила несрећа, али срећом без већих последица. Поручник Лукшић, који је са својим авијоном био на 1000 метара, одједном му је стао мотор и он је био приморан да се спусти на земљу. Приликом спуштања апарат се на земљи преврнуо и он је претрпео лакше повреде на глави. Пренет је у болницу на лечење.

— **Вести из полиције.** Новосадска полиција је данас казнила 14 пиљарица због нечистоће. — Како сазнајемо, наша полиција ће добити нове униформе, које ће бити сличне енглеским официрским униформама. Одело ће бити плаве боје са капом тањирачом, а чинови ће се носити на левој мишки. Нове униформе ће бити готове за две-три недеље.

— **Покушао да подмити редара.** Прошле ноћи возио се неки Махмуд Марош на фијакеру Жељезничком улицом и певао. Редар Милош Јуришић, који је онде био на служби, позвао је Махмуда да се умири, што овај није хтео да учини. На то га је редар позвао да пође с њим на полицију. Успут, Махмуд је понудио редару сто динара, да га овај пусти. Редар је одбио да прими мито, па је поднео пријаву против Махмуда због покушаја подмићивања. Махмуд је предат држ. тужиоштву.

— **Под колима.** Михајлу Хинтерланду, сељаку из Јарка, када је био код темеринске капије, поплашио се коњ од аутомобила и преврнуо кола тако, да је Михајло доспео под кола. Михајло је задобио неколико тешких повреда по глави.

— **Криза рада у Немачкој.** Услед велике несташице новца и тешког финансијског стања у Немачкој обустављен је готово потпуно зидарски и грађевинарски рад по целој држави. Услед тога је остало без посла опет неколико стотина хиљада радника Рачуна се да је број незапослених радника у Немачкој преко два милиона.

— **Жртва Тисе.** Пре неки дан изашла је у Петровомселу на Тису да се купа породица богатог сељака Хорвата. Најстарија кћи Хорватова, четрнаестогодишња Тереза ушла је мало дубље у воду, где ју је захватила струја воде, тако да се јадно девојче зачас изгубило под водом на очиглед њене матере, брата и сестре Леш утопљенице није пронађен, јер га је вода свакако однела.

— **Убиство у Секићу.** Дана 24. августа 1925. ујутру око 5 сати у непосредној близини жандармеријске станице нађен је од стране пролазника опажен Никола Штајн из Секића, стар 17 година, слуга, где лежи мртав у крај пута. Извештена је одмах о том жандармерија и општина, изашао је и општински лекар да констатује узрок смрти. На први поглед није било изгледа убиства. Жандармеријски наредник Никола Килибарда посумњао је у целу ствар и благодарећи његовој хитној и енергично спроведеној истрази ствар је постала јасна. Давид Моргенталер из Фекетића, стар 18 година, слуга у Секићу, пре пола године посвађао се са Штајном, са којим је био добар друг, и од то доба су се мрзили. У суботу увече кад су дошли на игранку у гостионицу уд. Бенцингер изјавио је Моргенталер Штајну у присуству сведока да ће ноћас њега убити. Штајн ствар није узео сасвим озбиљно, него је остао у кафани до 1 сат после поле ноћи. Моргенталер је (по његовом личном признању), сачекао у близини жандармеријске касарне Штајна и ударио га кутијом дуванском у теме главе, затим у слепоочицу и и напослетку рукама за грло стегнуо и задавио, где је исти остао на месту мртав, а Моргенталер побегао на салаш, где је после пронађен. Секцијом леша, којој су поред лекара Петра Тауса и Ф. Валрабенштајна присуствовали сремски судија из Тополе Спасоје Богосављевић и перовођа Штрос, установљено је да је смрт наступила услед горњих чињеница. Узрок свађе је нека девојка, кривац је ухваћен и предат суду.

• **Др. Борислав Мирић,** шеф очног оделења новосадске државне болнице вратио се са одмора и ординира од 11 до 1 сата. 1760 1-3

— **Сукоб радника и црвених армејаца.** На запорошкој станици у Русији дошло је до крвавог сукоба између радника и војника црвене армије. Више рањених има и на једној и на другој страни. Када се дознало за овај сукоб, настало је озбиљно комешање радника у целој запорошкој околини, те је совјетска влада морала интервенисати.

— **Употребљена винска бурад** у добром стању од 200 до 2600 литара садржине продају се. **Самуило Волф и Син,** трг. дрва, Нови Сад. 1670 6—6

ЗА УРЕДНИШТВО ОДГОВАРА
[illegible]

Павле Лагарић

Стара Хетера

Жанр-слика

Некада је својом лепотом, слашћу и разблудношћу запињала за очи свим варошким младићима. Њено име врло радо изговарале су и седе старкеље.

Некада је свежином и врелином свога тела помлађивала живот стараца брадатих, који друге жене више пожелели нису.

Данас, кад падне сутон на старе улице наше и сребрнасти месец засија далеко на обзорју, када испод стреја њене мирне куће загучу бели голубови а у њеном врту задрхћу витка стабла ружа, затвара она тешка врата на својој кући, јер је убеђена, да ни један путник неће закуцати на њима, и потражити од ње, да га опије слатким мирисом тела свога, и да га успава миловањем својим.

БАЧКЕ ТОРБЕ НА ВИШЕ И НА МАЊЕ
код **Лазара Лазаровића**
Нови Сад, Житни трг 20. број. 1265 20—52

Метеоролошки извештај

Ваздухопловне Метеоролошке Станице у Петроварадину

од 31. августа у 8 часова

Петроварадин (Н. Сад): облач.$^1/_{10}$ температура 16° Ц.
Београд: ведро; темп. 17° Ц.
Загреб: облачно; темп. 16° Ц.
Сарајево: облач.$^6/_4$; темп. 15° Ц.
Мостар: облач.$^1/_4$; темп. 21° Ц.
Скопље: облач$^1/_2$; темп. —° Ц.
Крагујевац: ведро; тепм. 15° Ц.
Котор: облачно$^1/_4$; темп. 26° Ц.

Опште стање времена

Разлике у притиску се смањују (Бретања 773, Ботнијски залив 752 мм), те су јаки ветрови престали. Облачност је међутим општа и кише је било на све стране, обилне међутим једино у Загребу. Топлота је опала по свој средњој Европи све до нас, само је око Енглеске порасла.

Прогноза за 1. септембар

У нашој држави барометарски притисак неће претрпити знатнијих промена; ветрови ће бити слаби, биће делимично облачно са слабим местимичним кишама. Хладни талас ће се још осећати све до Приморја.

Стечај за сестре помоћнице

Инспекторат Министарства Народног Здравља у Новом Саду отвара у току октобра ове године школу за сестре помоћнице, у којој ће се образовати сестре за болничку и социјално-медицинску службу. Курс за болничну или социјално-медицинску службу траје две године а за обе службе две године и осам месеци. Курс је бесплатан. Примљене ученице имаће бесплатан стан и храну у школи и у свему се имају држати прописаног кућевног реда.

У школу се примају кандидаткиње које докажу:

1. да су наше држављанке;
2. да су навршиле 18 а нису прешле 35 годину;
3. да су свршиле бар четири разреда средње или сличне школе;
4. да су доброг владања;
5. да су здраве;
6. да владају државним језиком.

За прва три месеца ученице су привремене. Неспособне ће бити отпуштене. Свршене ученице ће бити у првом реду намештене у државним болницама и социјално медицинским заводима, као државне службенице.

Молбе треба слати овом Инспекторату до 30. септембра.

Нови Сад, 25. августа 1925.

Инспектор
Министарства Нар. Здравља
Др. Лава Марковић.

БЕРЗА

Новосадска продуктна и ефектна берза.

Нови Сад, 31. августа 1925.

Тенденција: лабава.

Нотирано је:

Пшеница бачка, —·—.
Јечам: бачки —·—.
Зоб: бачки, —·—.
Кукуруз, сремски, пар. Вуковар 187·50.
Брашно: пшенично бачко № [illegible] —·— № 0g —·— № 2 —·— [illegible] —·— № 6 —·— № 7 —·— [illegible] из пиљу —·—.
Мекиње: пшен. Бачка ј. вреће 145·—.

Најчувенији цигански примаш
Стева Николић из Београда свираће од 1. септембра у Ресторану код **Вагнера.**
1712 7-7

ПОДЛИСТАК

Отварање споменика Краља Ослободиоца у Дубици

(Свршетак)

Овај споменик има велики значај за данашњу генерацију, а биће од несцењиве вредности за оне који после нас имају да дођу, као потсетник будућим генерацијама како треба љубити народ и државу, сећање на тешка времена која су проживљена, и давати наду на светлу и бољу будућност на коју наша држава може да рачуна, као жижа која ће светлети на све стране и показивати пут којим треба да иду, јер само тим путем доћиће се на благостање свију.

Свршујући, мислим да тумачим осећаје свих вас, Слава Краљу Петру Великом Ослободиоцу, живео Краљ Александар и његов светли дом!"

Ђенерал је завршио свој лепи говор и литија се вратила у цркву улицом Краља Петра, док је један део народа остао на тргу који такође носи Његово име и где је данас откривен Његов споменик

Скроман и незапажен, журећи и тада за неким послом, срео ме је млади уметник, који је овај споменик радио, блиставих очију које су тражиле реч ма чију. И тада поново разумедох да оно што је добро и велико не пропада, да одушевљава и оплемењује само по себи; осетих што може пробуђено одушевљење, воља и напор, велики пример и топло срце, племенито семе на плодном земљишту. Живот доиста није помогао овоме младом таленту да се развије; нешколован, без доколице и подстрека, он је у једноликости и суровој борби свакидашњег живота полако замирао. Понеки портре или копија какве копије нарочито примамљиве за младог човека, показивали су још увек потребу израза једне уметничке душе, иако је нестало вере у себе.

И баш онда кад се у срцу потпољег председника Одбора јавила жеља да се овај споменик подигне, и нашла одјека у много захвалних и топлих срдаца, ватрена и смела мисао обувима душу младог човека. И када се видело да можда никад неће бити сакупљено толико сретстава да споменик изради уметник од гласа, дошао је једног дана иницијатору, председнику Одбора. Није дошао нарочито, чинило му се то и сувише смелим; споменуо је свој предлог узгред, али одлучно, потпуно решен.

Не треба замишљати какву патетичну сцену, поетичан моменат, уметничку дугу разбарушену косу, али треба схватити суштину ствари и осетити њему величину. И заиста, кад су пролазници тога дана сретали на улици свога берберина како жури са својим алатом, нису ни слутили каква га намера води.

Таква одлучност и толика вера у себе придобиле су и председника; њих двојица, решени да у случају неуспеха сву одговорност, и моралну и материјалну, приме на себе, набављају алат и материјал, и он почиње да ради. У оне дане кад сељаци не долазе да се брију, у зимске дане кад престану пољски радови, у часове кад домаће бије и послови остављају бар мало стободног времена и мира, рука тежака, занатлије и уметника стварала је, у атмосфери отпора и неповерења, своје дело.

Необичним одушевљењем, истрајношћу и вољом помогнути таленат успео је да оствари замисао и он треба да буде потпуно задовољан својим делом, па било да оно претставља први степен његова развоја у дизању к једној великој слави, било максимум његових напора и стваралачке снаге, постигнут необичном јачином инспирације. — Побожна осећања испуњавају душу пред величином уметничког дела правог мајстора, али ми верујемо да би Онај коме је овај споменик подигнут, и који је био не само велики владалац него и велики човек, осетио склад овог споменика са местом и приликама где се јавио и да му овај знак признања за његова велика дела не би био мање драг од осталих.

„Генији срца тако су ретки као и генији духа", и наш непознати и млади уметник још не зна праву величину свога дела: поред оног споменика који је створио топлим срцем, снажном вољом и вредном руком пролазиће с дома у дом, из године у годину, стотинама школске деце, оних „на којима свет остаје". Колико ће племенитих осећања пробудити у тим младим срцима, осетљивим за све, поглед на Великог Краља, спомен и легенда Њему: колико охрабрења у смелим тежњама за њих при погледу на дело одушевљеног самоука; и ко зна што још о чему данас не може ни да се слути.

Чувам са ове свечаности као утешну и лепу успомену њен значај, а не све оно што је било и што није било, неколико момената и слика задуго незаборавих: неке топле речи и срдачне узвике, неколико босанских сељака који побожно скидају капу у часу кад је скинута застава што је споменик прекривала и блистав поглед онога који га је израдио, поглед великих плавих добрих очију славенских; такве су морале бити очи оних старих Словена, носилаца мира и љубави у човечанству, о којима је маштао Хердер и у које су веровали најплеменитији њихови потомци на почетку прошлога века. — Тих и сроман предаће се он већ сутра свом свакидашњем раду, али ће остати његово дело и нешто велико и чудно светло у његовој души. Гледала сам га уочи свечаности како пролази улицом небројно пута да заврши последње припреме, чак и онда када су остали отишли да дочекају госте. Зар је онај војник из војне музике кад га је дозивао да га обрије јер мора пред ђенерала, могао и да слути у њему онога чије ће дело сутрадан гледати хиљаде очију; зар и ми данас, гледајући га у његовом свакидашњем раду, знамо и можемо слутити какво ће бити можда већ сутрашње дело што нам га спрема — како то председник на свечаности рече — „наше сељачко дете, готово самоук: Милош Бувацић". J. M. X.

РАЗНО

Присталице чехословачког сепаратисте попа Хлинке туку католичког свештеника

Ових дана било је у Шаштињи (Словачка) свечано богослужење, после чега је лудова странка приредила збор на којем је говорио посланик Хлинка. После завршетка збора истукли су учесници свештеника Ванака наводно зато, што није члан Хлинкове сепаратистичке странке.

Конгрес словенских писаца

Концем августа одржан је конгрес словенских писаца, на којем је међу осталим претресано и питање кризе словенске књиге и разлога зашто словенска књига има сада тако неповољан положај на књижарском тржишту.

Шрајк текстилних радника у Чехословачкој

Платежни спор у чехословачкој текстилној индустрији стално се шири. Поред опомене радничких организација, да радништво на ступа у штрајк, већ да сачека отказног термина, ипак се шрајк проширио још за око 3250 радника. До сада укупно штрајкује 7000 радника. Поводом овог конфликта саопштава министарство социјалне политике, да је подузело потребне кораке ради обновљења веза између организација послодаваца и радника.

Повећање продукције у великој чехословачкој творници ципела Бата

Позната моравска творница ципела Бата у Злину, која је једна од највећих на свету, у последње време поново знатно повећала своју продукцију. Недавно отпочети експорт у Индију показао се као веома рентабилан. Из осталих земаља долазе такође стално све веће поруџбине. Сада се дневно израђује око 45.000 пари ципела, а рачуна се на то, да се дневна продукција у идућих 5 година повећа на 100.000 пари дневно. У продаваоницама, којих се велики број налази у самој републици продају се осим ципела и чарапе. Недавно је Бата исписао велику лиферацију чарапа, али су продуценти решили да Бата неће више лиферовати чарапе. Због тога је управа решила, да у будућности уз израду ципела припоји и израду чарапа.

Румунско-совјетски преговори

Ових дана је у Акерману одржан састанак румунско-совјетске мешовите комисије, који међутим није довео до жељених резултата. Претресана су питања, која се тичу заштите Дњестра, као и сви проблеми паропловидбе. Пошто се комисија о спорним стварима није споразумела, било је решено, да се сва нерешена питања предложе централној комисији, која ће се састати још септембра месеца у Кишињеву или Акерману.

МАЛИ ОГЛАСИ

Једна реч 1 Д. Подвучене речи дупло

Стражилово Д. Д. парна циглана и фабрика оксигена, Срем. Карловци има на стоваришту већу количину своје првокласне машинске **цигље** продаје по најумереној цени и ліферује вагонима и шлеповима. 5—5 1694

Стална шоферска школа прима упис сваког дана Јосиф Пешењански Н. Сад Мађарска ул. 53. 1681 6 6

На продају 10 ком. винских буради. Величина од 450—800 лит. — Могу се видети и цену дознати у хотел „Слобода“ у Србобрану. 1731 2—2

Децу на кост и целу опскрбу прима отмена немачка породица Упитати: Натошевићева ул. 11. Нови Сад. 1728 2—3

Два ђака примају у стан. Стан је у улици Краља Александра 22. зрачан и сув. у кући има гласовир. Деца ће бити под надзором У раду и кретању. Информација се добије и у Администрацији листа. 2—3

Иностранi **голубови** шпецијални расплод, продају се због преселење. Видити се могу дне 30 о. м. у недељу пре подне код Бела Шрајбер. Мађарска ул. 39. 1747 2—2

Имам 100 јутара првокласне земље на продају вечито или под аренду На истој се налазе 2 куће, стаје, чардак и остале потребне зграде. Иста се може добити и са инвентаром уз повољну цену. Исплата по погодби. Продаје се из слободне руке. Земља се налази у Кузминском атару. Обратити се Анка Јаношевић Бедричић, Планинска ул. 42. Срем. Митровица. 1750 1—3

Тражи **2 ДЕЧКА** из боље куће за шегрте или 2 дечка са 4 средња разреда за практиканте. — Твртка Штајн и Шрајбер велетрговина гвожђа. Мађарска ул. 39. 1748 1—x

Гласовир „Wirth“ за продати Вилсонов трг. 5 II. спрат 1741 1—2

З одна прилика **Фијакер** лак, добро очуван, дупли федери, подвозан продаје се врло повољно. **Серсам** за 1 коња продаје се врло повољно. Само озбиљни купци нека се јаве: Ђорђевић, успенска ул. 22. 1737 1—3

Чардак за продају упитати у угљарској трговини Темеринска ул бр. 11. Услови врло повољни. 1756 1—3

Оглашујте у „Застави“

Општинско Поглаварство Нови Врбас.

Број 3225/1925.

Огласа

Општинско Поглаварство у Новом-Врбасу продаваће на основу решења свога представничког тела на вечито код општинске куће 20. септембра 1925. године у 14 часова у такозваном воћњаку 14 кућишта у величини од 204—246 кв. хвати са извиканом ценом за прва четир по кв. фату 60 динара, а за остала 40 динара, једино кућиште згодно за гаражу фабрику гостиону или трговину на ћошку вашаришта и завијутку Кулског друма у величини 530 кв. хвати са извиканом ценом по кв. 150 дин. и даље између општине и жељезничког пута 3 кућишта у величини 930—983 кв. хв. згодна за фабрике или већа стоваришта са извиканом ценом од 150 дин. по кв. хвату.

Даљи се услови и обавештења могу набавити за време званичних часова у бележничкој канцеларији.

Нови-Врбас, 26. августа 1925. год.

1730 2—3 **Општинско Поглаварство.**

Огласа

Од 1. до 10 септембра тек. год. изложиће се фотографски радови ученика-подофицира Ваздухопловне Фотографске Школе у школским просторијама у Горњем граду у Петроварадину.

Том приликом изложиће се јавној продаји извесни број радова ученика т. ј. увеличани фотографски снимци Новог Сада. Петроварадин и околице. Цене појединим комадима биће означене у индексу који ће добити сваки посетиоц на увиђај.

Изложба се може посећивати од 9 до 12 и од 15 до 18 часова.

Из Управе Ваздухопловног Техничког Завода КЕ. бр. 10834. 1734 2—3

Посед на продају **100 јутара** у једном комаду, земља-оранице, првокласна, метер Хумуса, са свима потребним зградама, у близини воденог и гвозденог пута недалеко код Ср. Митровице **цена ће бити умерена.** За услове ваља се обратити **г. Др. Гигу Аранђелу у Срем. Митровици** 1726 1—3

Част нам је овим учтиво Вас известити, да смо нашу

гвожђарску радњу у пуном промету поново започели,

па Вас умољавамо, да нас у случају потребе, Вашим цењ. поруџбинама почастите, а ми Вас уверавамо, да ћемо Вас већ по нашем старом и познатом начину у сваком погледу солидно и на Ваше задовољство послужити.

ЕМ. ДИЦГЕНА СИНОВИ

НОВИ САД

Штампарија „Застава“ Д. д. Нови Сад 1925. (1010).